

บทที่ 7

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาเรื่อง เครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกุง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ รวมทั้งการประเมินผลการใช้งานเว็บไซต์ ระบบการจัดการความรู้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอการสรุปผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์การวิจัย สรุปผลการประเมินผลการใช้งาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคข้อจำกัดของการวิจัย และข้อเสนอแนะตามลำดับ

7.1 สรุปผลการดำเนินงาน

สรุปผลการดำเนินงาน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1) กระบวนการและภูมิปัญญาพื้นบ้านในการทำเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิม บ้านเหมืองกุง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

ในการศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาเรื่อง เครื่องปั้นดินเผา บ้านเหมืองกุง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การลงพื้นที่ เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการทำเครื่องปั้นดินเผาที่บ้านเหมืองกุง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่าง มีนาคม 2556 – ตุลาคม 2557 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเก็บความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้อธิบายออกระหว่างการทำเครื่องปั้นดินเผาโดยใช้สมุดจดบันทึก ส่วนขั้นตอนการทำ ใช้กล้องบันทึกภาพ และกล้องวิดีโอชนิดดิจิทัลในการบันทึกภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว เพื่อเก็บข้อมูลดังกล่าว ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญได้ใช้เครื่องบันทึกเสียงชนิดดิจิทัล ในการบันทึกข้อมูลเสียง จากการรวบรวมข้อมูลทั้งหมด พบว่า การทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกุง เป็นมรดกที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งในอดีตชาวบ้านเหมืองกุงเป็นช่างปั้นแต่เดิมอยู่แล้ว ทั้งนี้ เอกลักษณะเครื่องดินเผา บ้านเหมืองกุงเกิดจากความเรียบง่ายในการผลิต คือ ทำจากดินเหนียวปนทราย ไม่เคลือบเงาชิ้นงาน โดยอาศัยแรงงานคนเป็นหลัก การลงสีที่ใช้สีจากธรรมชาติที่ใช้ผงดินแดง ผสมน้ำและน้ำมันเบนซิน ทาลงบนเครื่องปั้นดินเผา เพื่อให้ได้สีแดงบนเครื่องปั้นดินเผา การใช้หินแม่น้ำขัดเครื่องปั้นดินเผา เพื่อลดการรั่วซึมของน้ำและเกิดความเงาม การรมดำที่ใช้เกลือ เมามาคลุกเครื่องปั้นดินเผา ระหว่างการเผาเครื่องปั้นดินเผาเพื่อให้เครื่องปั้นดินเผา มีสีดำ

และความโดดเด่นอีกประการหนึ่ง คือ การออกแบบลวดลายมีความละเอียด และใช้เครื่องมือเรียบง่าย ในการออกแบบลวดลาย เช่น การนำของใช้ในชีวิตประจำวัน หรือวัสดุตามธรรมชาติมาออกแบบ ลวดลาย รวมทั้ง ลวดลายที่ปรากฏบนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองงุมมีที่มาจากวัฒนธรรมพื้นบ้าน ประเพณี ความเชื่อ และพระพุทธศาสนา ดังจะเห็นได้จากลายใบโพธิ์ที่ปรากฏที่เครื่องปั้นดินเผา การแกะลายที่มีลักษณะคล้ายลวดลายบนกาแลอันเป็น วัฒนธรรมพื้นบ้านของล้านนา ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษของบ้านเมืองงุมจวบจนปัจจุบัน

2) การรวบรวมและจัดระบบความรู้การทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองงุม และนำเสนอขั้นตอน การทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองงุม

ผู้วิจัย ได้ศึกษารูปแบบและกระบวนการการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองงุม ด้วยการลงพื้นที่ เพื่อเรียนรู้และมีประสบการณ์ตรง รวมทั้งรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น วัตถุศิลปะ วัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอนการทำ และวิธีถ่ายทอดความรู้ โดยผู้วิจัยได้ฝึกการทำเครื่องปั้นดินเผาด้วยตนเอง ณ บ้านเมืองงุม อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ มีนาคม 2556 - ตุลาคม 2557 และนำความรู้ที่ ได้มาวิเคราะห์รูปแบบความรู้การทำเครื่องปั้นดินเผา และการถ่ายทอดความรู้จากการสรุปรวม ทั้งการสาธิตวิธีการทำเครื่องปั้นดินเผาของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นความรู้แบบฝังลึกออกมาเป็นความรู้ แบบชัดแจ้ง โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการความรู้ตามทฤษฎีโมเดล SECI ของ Nonaka & Takeuchi (2004) หลังจากนั้น ได้สรุปผลและเรียงลำดับขั้นตอนการทำเครื่องปั้นดินเผา บ้านเมืองงุม และขอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของการสรุปผล และขั้นตอนของการทำ เครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองงุม อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยได้นำเสนอขั้นตอน ในการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองงุม อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

2.1) การผสมและเตรียมดิน

2.2) การขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผาด้วย “จ้ำก” (เป็นหมูนมมือ) ประกอบด้วย

- การขึ้นรูปน้ำตั้น (คนโท)

- การขึ้นรูปน้ำหม้อ (หม้อน้ำ)

2.3) การตกแต่งเครื่องปั้นดินเผา ประกอบด้วย

1) การทาสีผิวเครื่องปั้นดินเผาด้วยน้ำดินแดง

2) การกดประทับลาย และการแกะลายเครื่องปั้นดินเผา

3) การขัดผิวเครื่องปั้นดินเผา

2.4) การเผาและรมดำเครื่องปั้นดินเผา

3) การพัฒนาระบบการจัดการความรู้การทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกงในรูปแบบเว็บไซต์ จากกระบวนการการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกงในแต่ละขั้นตอนมีวิธีการที่ละเอียด และซับซ้อนมาก ต้องอาศัยประสบการณ์ ความรู้ และเวลาในการทำเป็นอย่างมาก จึงจะได้ เครื่องปั้นดินเผาที่มีคุณภาพและมีความสวยงามตามแบบดั้งเดิม สำหรับวิธีการถ่ายทอดความรู้ และการเรียนรู้วิธีการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกง ในอดีตบ้านแต่ละหลังจะมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในขั้นตอนการผลิต วัสดุและอุปกรณ์ในการทำเครื่องปั้นดินเผาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งชาวบ้านเหมืองกงมีการถ่ายทอดความรู้และการเรียนรู้ และการสืบทอดภูมิปัญญาในการทำ เครื่องปั้นดินเผาจากความเคยชินของคริวเรือนที่ทำอยู่แล้ว โดยอาศัยการจดจำจากการสอนของคนใน ครอบครัวที่ให้หัดรู้จักอุปกรณ์ วัสดุดิบ วัสดุต่างๆ ที่ใช้ในการทำรวมทั้งขั้นตอนในการทำ ซึ่งขั้นตอนที่อาศัยจากประสบการณ์เหล่านี้ จึงไม่มีรูปแบบที่สามารถจดบันทึกกันเป็นเอกสารได้ จึงเป็นข้อจำกัดของการจัดเก็บความรู้เป็นเอกสารหรือสื่ออื่นๆ มาศึกษาต่อได้

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาเว็บไซต์ระบบการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาพื้นบ้านเรื่อง เครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้พัฒนา ระบบดังกล่าวตามทฤษฎีโมเดล SECI ของ Nonaka & Takeuchi (2004) ที่เป็น โมเดลการจัดการ ความรู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนไปมาระหว่างความรู้ฝังลึก และความรู้ชัดแจ้งตามสถานการณ์ที่จะทำให้ เกิดความรู้ใหม่ โดยผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการพัฒนาระบบเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.1) การวางแผนความต้องการของระบบ จากการสำรวจและการสกัดความรู้

3.2) การออกแบบระบบเว็บไซต์การจัดการความรู้ ให้มีความเหมาะสมและมีหัวข้อความรู้ ครอบคลุมตามการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านเรื่อง เครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

3.3) การพัฒนาระบบ ให้มีความพร้อมต่อการใช้งานให้สอดคล้องกับความต้องการระบบ ที่ได้ออกแบบไว้ เพื่อนำมาใช้งานระบบ

3.4) การใช้งานระบบ

3.5) การประเมินการใช้งานระบบ เพื่อนำผลการประเมินไปสรุปผลของการจัดการความรู้ การทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกง

ผู้วิจัยได้พัฒนาเว็บไซต์ระบบการจัดการความรู้ดังกล่าวผ่านเว็บไซต์ <http://www.km-banmuangkung.com> ในเว็บไซต์ผู้วิจัยได้นำเสนอความรู้ในการทำเครื่องปั้นดินเผา บ้านเหมืองกงแบบดั้งเดิมผ่านสื่อมัลติมีเดีย โดยเฉพาะวิธีการและเทคนิคการทำเครื่องปั้นดินเผา บ้านเหมืองกงแบบดั้งเดิมทั้ง 4 ขั้นตอน ที่บันทึกและถ่ายทอดในรูปแบบวิดีโอประกอบภาพ และตัวอักษร เพื่อถ่ายทอดความรู้ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ในเว็บไซต์ระบบการจัดการความรู้ ยังมีระบบชุมชนนักปฏิบัติ (เว็บบอร์ด) ที่แลกเปลี่ยนความรู้การทำเครื่องปั้นดินเผา

7.2 อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนา เรื่อง เครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกุง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการวิจัย มาอภิปรายผล ดังนี้

กระบวนการและภูมิปัญญาพื้นบ้านการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกุง มีการทำด้วยมือ และเป็นขั้นตอนดั้งเดิมตั้งแต่บรรพบุรุษที่สืบทอดต่อกันมา โดยเริ่มจากการผสมและเตรียมดิน เพื่อขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผา การขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผาที่ขึ้นรูปจากแป้นหมุนมือหรือ “จัก” การตกแต่งเครื่องปั้นดินเผาที่ใช้น้ำมันเบนซินผสมผงดินแดงทาลงเครื่องปั้นดินเผา เพื่อให้สีของเครื่องปั้นดินเผาให้มีสีเข้มขึ้นแล้วนำไปตากให้แห้ง อันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกุง และการเผาเครื่องปั้นดินเผาโดยใช้เตาเผาแบบดั้งเดิมที่ก่อขึ้น จากอิฐ รวมทั้ง การเผาเครื่องปั้นดินเผาที่ต้องอาศัยประสบการณ์ในการคำนวณเวลาการเผา เครื่องปั้นดินเผาให้สอดคล้องกับปริมาณเครื่องปั้นดินเผาที่บรรจุลงไปในเตาเผา ซึ่งสอดคล้องกับ มณี พยอมยงค์ และคณะ (2526) อัครพงษ์ สัจจวาที และคณะ (2527) และณัฐวิ ทศรฐ (2538) ที่พบว่ารูปแบบการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกุงยังรักษาเอกลักษณ์การทำตามแบบดั้งเดิม โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งการทำเครื่องปั้นดินเผาไม่มีการเคลือบน้ำเคลือบ การเผาเครื่องปั้นดินเผาที่ใช้ไฟต่ำในการเผาเครื่องปั้นดินเผา และการใช้ผงดินแดงผสมน้ำมัน ในการทาสีให้มีสีเฉพาะตัว และการใช้หินแม่น้ำขัดผิวเครื่องปั้นดินเผาให้เงางามและรอยขีดข่วน กับเครื่องปั้นดินเผาได้ และเตาเผาโบราณที่ต้องใช้ประสบการณ์และเวลาในการควบคุมอุณหภูมิ รวมทั้ง การรักษาลวดลายแบบเดิมที่มีที่มาจากทางศาสนา (โดยนิยมทำเป็นลายใบโพธิ์เป็นหลัก) และเป็นของใช้ที่มีคุณค่าเป็นอย่างมาก เนื่องจากใช้เป็นอุปกรณ์ในการใส่น้ำ ไปทำบุญ ใช้กินข้าว และยังเป็นเครื่องบอกฐานะของเจ้านายฝ่ายเหนือ

การถ่ายทอดความรู้การทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกุง เป็นการถ่ายทอดความรู้ จากประสบการณ์ตรงของชาวบ้านหรือครอบครัวในหมู่บ้านเหมืองกุงที่จะมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และความเคยชินในขั้นตอนการทำ วัสดุและอุปกรณ์ในการทำเครื่องปั้นดินเผาในรูปแบบต่าง ๆ โดยอาศัยการถ่ายทอดความรู้ ผ่านการจดจำ และผ่านการสอนของคนในครอบครัวที่ให้คำชี้แจง อุปกรณ์ วัสดุดิบ วัสดุต่างๆ ที่ใช้ในการทำรวมทั้งขั้นตอนในการทำ โดยจะอาศัยการจดจำ ให้เป็นทักษะจากประสบการณ์ตรง จึงไม่มีรูปแบบที่สามารถจดบันทึกกันเป็นเอกสารได้ ดังนั้น ชาวบ้านเหมืองกุง จะเรียนรู้การทำเครื่องปั้นดินเผาไปเรื่อยๆ เก็บสะสมประสบการณ์ จนมีความรู้เพียงพอและเชี่ยวชาญจึงจะสามารถทำเครื่องปั้นดินเผาได้ ทั้งนี้ การสืบทอด การทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกุงนั้น เป็นงานที่ต้องใช้ประสบการณ์ในการทำอย่างมาก

และต้องอาศัยเวลาในการทำ รวมทั้ง รายได้จากทำเครื่องปั้นดินเผา นั้น ไม่เพียงพอต่อความเป็นอยู่ในปัจจุบัน จึงทำให้ชาวบ้านส่วนหนึ่งไม่สนใจที่ทำเครื่องปั้นดินเผา แต่เมื่อชาวบ้านเหล่านี้เริ่มอึดตัวจากการทำงานข้างนอก จึงจะกลับมาทำเครื่องปั้นดินเผา สืบต่อจากรุ่นผู้เฒ่าผู้แก่ต่อไปเอง โดยอัตโนมัติ เพราะชาวบ้านเมืองกรุงเชื่อว่าต้นตระกูลและบรรพบุรุษ ของเขามีที่มาจากเครื่องปั้นดินเผา พวกเขาจึงต้องรักษาเอกลักษณ์ความเป็นชาวบ้านเมืองกรุงต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ ชูติมา ชวลินธ์ (2547) ที่พบว่า การทำเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนบ้านกวน ตำบลหารแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ การทำเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนบ้านกวนยังคงรูปแบบการทำเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิมที่เป็นผลจากสร้าง และสั่งสมประสบการณ์จนเกิดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน แม้ว่ากระแสทางสังคมจะเปลี่ยนไปเท่าใดรูปแบบการทำจะคงเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง

จากการวิจัยพบว่า ปัจจุบันเทคโนโลยี สภาพสังคม และเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงการทำเครื่องปั้นดินเผาของบ้านเมืองกรุง เนื่องจาก ชาวบ้านเมืองกรุง ที่ทำเครื่องปั้นดินเผาเป็นอาชีพ ส่วนใหญ่จะผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน และคนหนุ่มสาวเริ่มทำงานภายนอกหมู่บ้านมากขึ้น แต่ปัญหาที่สำคัญและเป็นอุปสรรค สืบต่อการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองกรุง คือ การเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบที่ใช้ทำ เช่น ดินเหนียว หรือ ฟิน ที่ใช้ในการทำเครื่องปั้นดินเผาขาดแคลน อันเนื่องมาจากการเข้มงวดของทางราชการที่กำจัดการใช้งานวัตถุดิบเหล่านี้ จึงทำให้ต้นทุนสูงขึ้น รวมทั้ง การที่ชาวบ้านเมืองกรุงทำเครื่องปั้นดินเผาที่ไปในเชิงพาณิชย์ ย่อมมีผลต่อการสูญเสียเอกลักษณ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองกรุง เนื่องจาก การทำเครื่องปั้นดินเผาเชิงพาณิชย์เป็นการทำเพื่อเน้นปริมาณ อาจทำให้คุณภาพของเครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองกรุงลดลง ส่งผลให้เครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองกรุงถูกลดคุณค่า และส่งผลกระทบต่อ การสูญเสียเอกลักษณ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองกรุง ซึ่ง ผลการค้นคว้า สอดคล้องกับ การศึกษาของ คนธากรณ์ เมียร์แมน (2555) ที่พบว่า การที่บ้านเมืองกรุงมีเอกลักษณ์ในเครื่องปั้นดินเผา แต่ด้วยการเปลี่ยนการใช้ชีวิตของคนที่เปลี่ยนไป ประกอบกับวัตถุดิบที่หายาก และมีคุณภาพลดลง รายได้ที่รับไม่พอต่อการเลี้ยงชีพ อาจจะทำให้ขาดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพ จนส่งผลร้ายแรงถึงขาดการสืบทอดอาชีพต่อคนรุ่นหลังได้ ดังนั้น วิธีการที่จะรักษาศิลปะหัตถกรรมชนิดนี้ได้จะต้องใช้ชาวบ้านเร่งสร้างจิตสำนึก และคุณค่าทางเอกลักษณ์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเดิมให้กับคนรุ่นใหม่ โดยผสมผสานความรู้และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพ และรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น สนองตอบต่อความต้องการของตลาดให้มากขึ้น เพื่อความคงอยู่ ในการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองกรุง อันเป็นเอกลักษณ์ของบ้านเมืองกรุงให้คงอยู่ต่อไป

ในส่วนของการพัฒนาระบบการจัดการความรู้การทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองกรุง ในรูปแบบเว็บไซต์การจัดการความรู้พบว่า การใช้งานระบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านเรื่องเครื่องปั้นดินเผา บ้านเมืองกรุง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีประสิทธิภาพ และความรู้ที่ปรากฏ

ในเว็บไซท์การจัดการความรู้มีรูปแบบที่เข้าใจง่ายมีความชัดเจนในรายละเอียด และมีสื่อหลากหลายที่ช่วยให้จดจำความรู้การทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองกุงได้ง่าย เช่น มีภาพประกอบ มีวิดีโอแสดงขั้นตอนการสาธิตการทำ เป็นต้น ทำให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองกุงมากยิ่งขึ้น รวมทั้ง เป็นวิธีการหนึ่งที่จะอนุรักษ์ความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาให้คงอยู่ต่อไปในอนาคต ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ ลัทธวัฒน์ สอนศรีนุสรณ์ (2552) ที่ได้ศึกษา “การจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนา เรื่อง กลองสะบัดชัย” โดยได้ดำเนินการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ “กลองสะบัดชัย” ในลักษณะเว็บไซท์การจัดการความรู้ จากศึกษาพบว่าลูกศิษย์เว็บไซท์การจัดการความรู้มีประสิทธิภาพในการทำงานได้ดีมาก และลูกศิษย์สามารถนำความรู้จากเว็บไซท์ดังกล่าวไปฝึกปฏิบัติได้ด้วยตนเองในระดับหนึ่ง แต่ยังคงให้พ่อครูประเมินความถูกต้องอีกครั้ง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบ และพัฒนาระบบการจัดการความรู้การทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองกุง ผ่านระบบเว็บไซท์การจัดการความรู้ที่นำเอาความรู้ฝังลึกการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองกุงมาจัดทำเป็นความรู้ชัดเจนในรูปแบบของสื่อที่เป็นลายลักษณ์อักษร ภาพนิ่ง และวิดีโอ ผ่านทางเว็บไซท์ <http://www.km-banmuangkung.com> อันเป็นสื่อความรู้ที่เผยแพร่ต่อผู้ศึกษาได้สะดวกและรวดเร็ว รวมทั้ง สามารถแลกเปลี่ยนความรู้การทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองกุงได้ตลอดเวลาผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ในขณะที่ ภาวัต ไชยชนะ (2556) ได้ดำเนินการออกแบบสื่อเรียนรู้วัฒนธรรมหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองกุง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จากศึกษาพบว่า สื่อที่ออกแบบสามารถเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายคือชุมชนและสาธารณะ แต่ต้องมีการใช้งานสื่อนี้อย่างต่อเนื่อง และสร้างคู่มือการใช้ประกอบกัน เพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าของหัตถกรรมท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

7.3 สรุปผลการประเมิน

การประเมินการใช้งานระบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาเรื่อง เครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองกุง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยแบ่งสอบถามเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ ประสิทธิภาพจากใช้งานเว็บไซท์การจัดการความรู้ และความรู้ที่ได้รับจากใช้งานเว็บไซท์การจัดการความรู้ โดยประเมินจากกลุ่มผู้ประเมิน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ชาวบ้านเมืองกุง ผู้ดูแลระบบ และผู้สนใจ จากผลการประเมินด้วยแบบสอบถามสรุปผลการประเมินได้ดังนี้

1) ประสิทธิภาพจากใช้งานเว็บไซต์การจัดการความรู้

จากการประเมินความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพจากใช้งานเว็บไซต์การจัดการความรู้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ชาวบ้านเมืองกรุง ผู้สนใจ และผู้ดูแลระบบ ได้ผลสรุปดังนี้

(1) ผู้เชี่ยวชาญ ชาวบ้านเมืองกรุง และผู้สนใจ

ผลการสรุปแบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ชาวบ้านเมืองกรุง และผู้สนใจเกี่ยวกับประสิทธิภาพจากใช้งานเว็บไซต์การจัดการความรู้พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ ชาวบ้านเมือง และผู้สนใจ เห็นว่า ประสิทธิภาพจากการใช้งานระบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านเรื่อง เครื่องปั้นดินเผา บ้านเมืองกรุง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีประสิทธิภาพมากที่สุดในทุกรายการ กล่าวคือ ผู้เชี่ยวชาญ ชาวบ้านเมืองกรุง และผู้สนใจ เห็นด้วยต่อประสิทธิภาพจากใช้งานเว็บไซต์การจัดการความรู้ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 หัวข้อ ได้แก่

- 1) การใช้เมนูต่างๆ มีความสะดวก
- 2) การออกแบบหน้าจอมีความสวยงาม มีความหลากหลาย และมีความคิดสร้างสรรค์ ในการนำเสนอ
- 3) การนำเสนอ รูปภาพ วิดีโอ มีความเหมาะสม

(2) ผู้ดูแลระบบ

ผลการสรุปแบบประเมินจากผู้ดูแลระบบเกี่ยวกับประสิทธิภาพจากใช้งานเว็บไซต์การจัดการความรู้พบว่า ผู้ดูแลระบบเห็นว่าประสิทธิภาพจากการใช้งานระบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านเรื่อง เครื่องปั้นดินเผา บ้านเมืองกรุง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีประสิทธิภาพมากที่สุดในทุกรายการกล่าวคือ ผู้ดูแลระบบเห็นด้วยต่อประสิทธิภาพจากใช้งานระบบการจัดการความรู้ในระดับมากที่สุดจำนวน 6 หัวข้อ ได้แก่

- 1) โปรแกรมที่ใช้พัฒนาเว็บไซต์เหมาะสมกับความต้องการ
- 2) ความเหมาะสมในการจัดการจัดวางเครื่องมือสำหรับใช้งาน
- 3) การทำงานของระบบสามารถแสดงผลได้รวดเร็ว
- 4) การเรียกดูข้อมูลทำได้ง่ายและสะดวก
- 5) การจัดการระบบชุมชนนักปฏิบัติ (เว็บบอร์ด) ทำได้ง่าย และสะดวก
- 6) การแก้ไข การบำรุงรักษา เว็บไซต์ทำได้ง่ายและสะดวก

2) ความรู้ที่ได้รับจากใช้งานเว็บไซต์การจัดการความรู้

จากการประเมินความคิดเห็นต่อความรู้ที่ได้รับจากใช้งานเว็บไซต์การจัดการความรู้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ชาวบ้านเมืองกรุง และผู้สนใจ ได้ผลสรุปดังนี้

(1) ผู้เชี่ยวชาญ

ผลการสรุปแบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับจากใช้งานเว็บไซต์การจัดการความรู้พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่าความรู้ที่ได้รับจากการใช้งานระบบการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาพื้นบ้านเรื่อง เครื่องปั้นดินเผา บ้านเมืองกรุง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีประสิทธิภาพมากที่สุดในทุกรายการกล่าวคือ ผู้เชี่ยวชาญ เห็นด้วยต่อความรู้ที่ได้รับจากการใช้งานระบบการจัดการความรู้ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 หัวข้อ ได้แก่

- 1) เว็บไซต์การจัดการความรู้สามารถใช้เป็นตัวอย่างหรือ แนวทางการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำเครื่องปั้นดินเผาในภูมิภาคอื่นๆ
- 2) การแบ่งหมวดหมู่ความรู้ในหน้าหลัก มีความเหมาะสม ครอบคลุมความรู้ของเครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองกรุงและเอื้อต่อการเรียนรู้

(2) ชาวบ้านเมืองกรุง และผู้สนใจ

ผลการสรุปแบบประเมินจากชาวบ้านเมืองกรุง และผู้สนใจ เกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับจากการใช้งานเว็บไซต์การจัดการความรู้พบว่า ชาวบ้านเมืองกรุง และผู้สนใจ เห็นว่าความรู้ที่ได้รับจากการใช้งานระบบการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาพื้นบ้านเรื่อง เครื่องปั้นดินเผา บ้านเมืองกรุง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีประสิทธิภาพมากที่สุดในทุกรายการ กล่าวคือ ชาวบ้านเมืองกรุง และผู้สนใจเห็นด้วยต่อความรู้ที่ได้รับจากการใช้งานระบบการจัดการความรู้ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 หัวข้อ ได้แก่

- 1) ความรู้ที่ได้รับ ในเว็บไซต์ช่วยให้มีความรู้และความสนใจในการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองกรุง
- 2) ความรู้ที่ได้รับจากเว็บไซต์สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำเครื่องปั้นดินเผาได้
- 3) เว็บไซต์การจัดการความรู้สามารถใช้เป็นตัวอย่างหรือ แนวทางการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำเครื่องปั้นดินเผาในภูมิภาคอื่นๆ
- 4) สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ได้สะดวก รวมทั้ง ปรับเปลี่ยนความรู้ได้อย่างเหมาะสม ถูกต้อง รวดเร็ว และง่ายต่อผู้ใช้ในทุกระดับ
- 5) ความรู้ในเว็บไซต์มีคุณค่าต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านเรื่อง เครื่องปั้นดินเผาบ้านเมืองกรุง

7.4 ข้อจำกัดของการวิจัย

การจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาเรื่อง เครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกุง อำเภอดงจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการสกัดความรู้แบบฝังลึกเกี่ยวกับขั้นตอนการทำเครื่องปั้นดินเผาของผู้เชี่ยวชาญออกมาเป็นความรู้แบบชัดแจ้ง เพื่อให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการทำเครื่องปั้นดินเผาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ไปสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก และฝึกฝนการทำเครื่องปั้นดินเผาด้วยตนเอง ณ บ้านเหมืองกุง อำเภอดงจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยประสบข้อจำกัดบางประการในการทำวิจัย ดังนี้

1) การบันทึกความรู้ในขั้นตอนการทำเครื่องปั้นดินเผา ไม่สามารถกำหนดระยะเวลาได้แน่นอน เนื่องจากสาเหตุต่างๆ เช่น สภาพอากาศในระหว่างการเก็บขั้นตอนการทำพบว่ามีฝนตกห้วงการทำเครื่องปั้นดินเผาทำให้เกิดความล่าช้าในการทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

2) การบันทึกความรู้ในบางขั้นตอนไม่สามารถดำเนินการได้ เช่น การบดผงดินแดง (มิได้ทำเป็นประจำ) เพราะเป็นของที่หายากและการบดผงดินแดงหนึ่งครั้งสามารถใช้งานได้ประมาณ 2-3 ปี ซึ่งช่วงเวลาที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาไม่มีการทำขั้นตอนดังกล่าว

3) การบันทึกความรู้และการเก็บมูลต่างๆ ต้องทำขณะที่ผู้เชี่ยวชาญทำงานไปด้วย จึงไม่สะดวกในการเก็บข้อมูลตามรูปแบบที่ต้องการ หรือสาธิตอย่างช้าๆ เพื่อถ่ายทำวิดีโอจึงต้องอาศัยการเก็บข้อมูลซ้ำหลายครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ

4) การลงพื้นที่เพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลผู้วิจัยต้องเข้าไปเก็บข้อมูลและถ่ายทำขั้นตอนต่างๆ ต้องเข้าไปหลายช่วงเวลา เพราะบางขั้นตอนมีการทำในตอนเช้าตรู่ ตอนบ่าย ตอนกลางคืน หรือตอนดึก เท่านั้น

5) การแสดงผลของเว็บไซต์ระบบการจัดการความรู้นี้จะแสดงผลได้ดี มีความชัดเจนของตัวอักษรและรูปภาพ ที่หน้าจอที่มีความละเอียด 1024 x 768 พิกเซล (pixels) ขึ้นไป

6) การเข้าชมรูปภาพ วิดีโอ ในเว็บไซต์ระบบการจัดการความรู้นี้รูปภาพมีขนาดใหญ่ จึงต้องอาศัยระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อให้การแสดงผลให้มีความสมบูรณ์

7.5 ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนาและนำไปใช้

(1) ควรเพิ่มคำบรรยายภาษาอังกฤษประกอบในขั้นตอนการสาธิตการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกุงบนเว็บไซต์ระบบการจัดการความรู้ เพื่อเผยแพร่ให้ผู้สนใจสามารถเข้ามาเยี่ยมชมได้อย่างกว้างขวาง

(2) ควรเพิ่มช่องค้นหา (search) ไว้ด้านบนของหน้าเว็บไซต์ระบบการจัดการความรู้ทุกหน้า เพื่อสะดวกต่อการค้นหาข้อมูลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และตรงตามต้องการศึกษาของผู้ที่สนใจ

(3) ควรนำเว็บไซต์ระบบการจัดการความรู้ในส่วนของขั้นตอนการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกงไปพัฒนาในรูปแบบของคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction - CAI) หรือผนวกเข้ากับระบบสารสนเทศภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป ในรูปของแผ่นบันทึกข้อมูล (แผ่น CD) เพื่อรองรับการใช้งานแบบออฟไลน์ และนำเสนอในรูปแบบสื่ออื่นๆ ต่อไปในอนาคตได้

(4) ควรมีการประชาสัมพันธ์ การอบรมและอธิบายการใช้งานเว็บไซต์ระบบการจัดการความรู้ดังกล่าวให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ เพื่อการใช้งานในระยะยาวต่อไป

(5) ควรมีการใช้ชุมชนนักปฏิบัติ (เว็บบอร์ด) อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกงให้ยั่งยืนต่อไป

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) เนื่องจากข้อจำกัดของเครื่องที่ผู้วิจัยใช้พัฒนาเว็บไซต์ระบบการจัดการความรู้จึงไม่สามารถเพิ่มช่องค้นหา (search) และเพิ่มคำบรรยายภาษาอังกฤษประกอบในขั้นตอนการสาธิตการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกงบนเว็บไซต์ระบบการจัดการความรู้ได้ หากมีการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการดำเนินการดังกล่าว เพื่อให้เว็บไซต์ระบบการจัดการความรู้มีความสมบูรณ์ในการเผยแพร่ความรู้และความสนใจในการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกงเพิ่มขึ้น

(2) ควรศึกษารูปแบบและกระบวนการทำเครื่องปั้นดินเผาที่เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาในชุมชนอื่นๆ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาด้านการทำเครื่องปั้นดินเผาให้คงอยู่ต่อไป